

ข่าวประชาสัมพันธ์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

114 สุขุมวิท 23 แขวงคลองเตยเหนือ เขตวัฒนา กรุงเทพฯ 10110 ■ โทรศัพท์ 0-2649-5000 ภายใน 15666 ■ โทรสาร 0-259-6172

114 สุขุมวิท 23 แขวงคลองเตยเหนือ เขตวัฒนา กรุงเทพฯ 10110 โทรศัพท์ 0-2649-5000 ภายใน 15666

ส่วนวิเทศสัมพันธ์และสื่อสารองค์กร ได้จัดระบบข่าวสื่อสิ่งพิมพ์ สนใจดูรายละเอียดได้ที่ <http://news.swu.ac.th/newsclips/>

ข่าวจากหนังสือพิมพ์มติชนสุดสัปดาห์ ฉบับประจำวันທີ 8-14 เดือนพฤษภาคม พ.ศ.2563 หน้า 17 มูลค่าข่าว 135,893.-

★ รายงานพิเศษ

พิชญ์เดช แสงแก่นเพ็ชร

บทบาทของปรัชญาและศาสนา ต่อโรคโควิด-19 กับคำถามที่สำคัญต่อรัฐ

ลองตั้งโจทย์แล้ว ชวน ดร.พญวิทย์ บุณมรด อาจารย์ประจำหลักสูตรปรัชญาและศาสนาคณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มาสนทนาถึงบทบาทและหน้าที่ของ “ปรัชญา” ต่อสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19 ว่า ในภาพกว้างๆ ที่หลายคนคาดการณ์กันว่าหลังจากนี้ชีวิตของมนุษย์จะเปลี่ยนแปลงไปตลอดกาล?

รวมถึงอาจารย์พญวิทย์ชวนตั้งคำถามสำคัญที่มีต่อรัฐสำหรับวิกฤตนี้

อ.พญวิทย์เล่าย้อนว่า เมื่อ 10 ปีที่แล้วผมไปเห็นบทความหนึ่งจากหนังสือพิมพ์ที่แทบลอยดี ที่แจกตามรถไฟฟ้าฉบับหนึ่ง เขียนพาดหัวเอาไว้ว่า “นักอนาคตวิทยาชาวอังกฤษ” ทำนายว่า อีก 50 ปีข้างหน้า มนุษย์จะไม่ต้องออกจากบ้าน ผมก็คิดว่างั้นบ้างหรือเปล่า ทำไมคนถึงจะต้องออกจากบ้าน

แล้วเวลาผ่านไป 10 ปีเราก็เริ่มเห็นแล้วว่ามนุษย์ปัจจัยของความเปลี่ยนแปลงของโลกที่อาจจะทำให้เหตุการณ์ที่บอกไว้ในอีก 50 ปีมันจะเกิดขึ้นจริง ซึ่งเรื่องโรคระบาดถ้าเป็นสมัยก่อนมันอาจจะไม่มากแล้วเท่าทุกวันนี้ มันจะระบาดได้ช้ากว่านี้ มันจะมีเวลาให้สังคมจัดการกับการระบาดซะก่อนได้หรือทำให้บางสังคมเตรียมตัวได้ทัน

แต่วิกฤตครั้งนี้ เริ่มมีคนกลับมาพูดเรื่อง “คนล้มโลก” อีกครั้ง จากวันนั้น คนก็จะเห็นเองว่าโอกาสที่โรคระบาดมันจะมีขึ้นอีกในอนาคตมันจะเป็นไปได้มากขึ้นอีกเรื่อยๆ ถ้าชีวิตยังเป็นแบบเดิมนี่

มันก็เป็นสัญญาณที่บ่งบอกได้ว่าพวกเราจะต้องเตรียมตัวเข้าสู่โลกใหม่ ยุคที่การสื่อสาร 4.0 / 5.0 มันจะมีความสำคัญต่อการดำรงอยู่ของมนุษย์มากขึ้นเรื่อยๆ มันมีนัยยะสำคัญ ต้องเผชิญกับความท้าทายหลายประการ

พิจารณากรอบความคิดในมนุษยวิทยา เรา มีการพูดถึงพิธีกรรม “การเปลี่ยนผ่านช่วงวัย” Rite of passage คุณจะต้องตระหนักว่า ในช่วงวัยเด็กก้าวสู่วัยผู้ใหญ่มีความสำคัญ ทำให้ตระหนักว่าชีวิต ของคนที่ผ่านพิธีกรรมนี้แล้วจะไม่เหมือนเดิมอีกต่อไป ซึ่งมักจะมีความรุนแรงอยู่ในพิธีกรรมเพื่อทำให้ตระหนักว่าคุณได้ถูกเปลี่ยน เช่น พิธีในศาสนาอิสลาม การสุหนัด หรือสมัยก่อนมีพิธีโกนจุก เพื่อแสดงให้เห็นว่าคุณกลายเป็นคนใหม่ ของสังคม มีแค่แรกเกิดใหม่พร้อมที่จะอยู่ และเผชิญโลกความเป็นจริงได้

ในโลกของผู้ใหญ่ที่ต้องมีความรับผิดชอบ มีภัยอันตราย การเรียกร้องให้คุณต้องเติบโตขึ้น มันก็เหมือนกับการเตรียมตัว ให้สามารถที่จะอยู่กับโลกสมัยใหม่ได้ดีขึ้น

ผมเลยมองว่าหลังจากโรคระบาดนี้สงบลง ภาพโดยรวมสังคมเราถ้ามองในแง่บวก สถานการณ์พิเศษ เสมือนการเตรียมความพร้อมให้คนที่ยังไม่พร้อมที่จะก้าวเข้าสู่ “โลกใหม่” ต้นตัวมีความพร้อมขึ้น สถานการณ์โดยรวมก็จะยกระดับ โดยเฉพาะทักษะชีวิต ของคนชั้นม่ออีกระดับหนึ่ง

ส่วนผู้ที่เสียชีวิตความมนุษย์จะเปลี่ยนไปตลอดกาล ในด้านความสัมพันธ์ ถ้าย้อนไปดูประวัติศาสตร์ ที่ผ่านมานุษย์เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอด เพียงแต่โรคนี้เป็นตัวเร่ง ทำให้เรามองเห็นชัดเจนว่ามันเปลี่ยนรวดเร็วขึ้น ถ้ามองในแง่สังคมนี่คือมันเปลี่ยนแปลงมันอยู่แล้วตลอดเวลา

เช่น ตัวบุคคลที่ต้องเผชิญกับโรคภัย ยกตัวอย่าง คนเคยเป็นนักกีฬา เคยมีสุขภาพดีแล้วกลายเป็นผู้ป่วยติดเตียงอันนี้คือความเปลี่ยนแปลงที่ชัดเจนเป็น

แบบสุดๆ นักธุรกิจทำธุรกิจเชิงชีวิตก็เปลี่ยน ยกถูกลือเตอะชีวิตก็เปลี่ยนอยู่แล้ว

ฉะนั้น “ความเปลี่ยนแปลง” ไม่ใช่เรื่องประหลาด เราเห็นได้ว่า บางคนทนสภาวะเปลี่ยนแปลงได้สบายๆ เพราะเขาประสบความสำเร็จเปลี่ยนแปลงพลิกผันมาแล้วไม่รู้กี่เท่าต่อกี่เท่า หรือในด้านศาสนามีความเชื่อเรื่องโลกนี้โลกหน้าในอิสลามเพื่อให้คนรอบความเปลี่ยนแปลง หรือคริสต์ศาสนา การเตรียมพร้อมสู่โลกหน้าโลกสวรรค์ที่ต้องไปอยู่กับพระผู้เป็นเจ้า ในพุทธศาสนามีเรื่องความเชื่อคำสอนอันจริงจัง ทุกชั้นอนัตตา เป็นการเตรียมพร้อมอยู่ไม่กลัวเรื่องความเปลี่ยนแปลง

แต่ปัญหาสำคัญที่ต้องมองในเวลาอันสั้นคือ แต่ละคนแต่ละประเทศ แต่ละส่วนของสังคม ในช่วงเปลี่ยนผ่านนี้ ต่างมีต้นทุนที่ไม่เท่ากัน

บางคนแทบไม่ต้องเปลี่ยนแปลงอะไรเลยใช้ชีวิตอยู่ในบ้านอยู่แล้วแทบไม่ได้รับผลกระทบ

ผิดกับบางคนหรือบางส่วนของสังคมที่เขาไม่สามารถ เปลี่ยนได้โดยต้นทุนชีวิตต้นทุนเศรษฐกิจและเทคโนโลยีเขาไม่พร้อม ทำให้หลายคนเผชิญกับสิ่งที่ไม่เท่ากันกับสถานการณ์พิเศษนี้

ปัญหานี้เองนำมาสู่การมองในด้าน "จริยศาสตร์" ได้ต่อเพราะมีความไม่เท่าเทียมในต้นทุนที่ต้องเผชิญกับสถานการณ์นี้ ของแต่ละปัจเจกบุคคล

การมองเชิง "จริยศาสตร์" กับโควิด-19 นี้ หลีกเลียงไม่ได้ที่จะต้องเข้าไปพูดเรื่องการเมือง

กรณีเช่นนี้แยกกันไม่ออกกับโจทย์ของรัฐบาล มันจะต้องมีสิ่งที่มีผู้นำต้องตัดสินใจใช้กลยุทธ์ (สำหรับกรณีนี้มีหนังสือ Classic อยู่เล่มหนึ่ง ชื่อเรื่องว่า Good Strategy Bad Strategy (Richard P. Rumelt) ที่สะท้อนว่าการออกนโยบายใดๆ จะต้องมีส่วนได้รับผลกระทบ จะต้องมีส่วน loser หมายถึงผู้ที่เสียผลประโยชน์ ต้องมีผลกระทบตามมาเสมอ

หากเปรียบเทียบเป็นบริษัท ถ้ามีการเปลี่ยนทิศทางการบริหาร ผลคือแผนกไหนจะถูกยุบ ใครจะถูกให้ออก ใครจะถูกชะลอหรือลดความสำคัญลง นี่คือ loser ของนโยบาย

จึงไม่น่าแปลกใจว่าทำไมรัฐบาลยังมีปัญหาอยู่ในทุกวันนี้ ถ้าเราดูจากหน้าจอตีวี่เราจะเห็นว่าทุกวันนี้ "วอร์รูม" สิ่งที่เขาให้ความสำคัญคือยอดผู้ติดเชื้อใหม่ ยอดคนป่วยหาย ยอดคนเสียชีวิตจากโรคตัวเลขลดเหล่านี้คือสิ่งที่รัฐบาลตั้งเป็นโจทย์ของเขา

และสู้กับโรคนี้เพื่อชี้ให้เห็นว่าความสำเร็จของเขา คือการวัดจากตัวเลขแล้วเอามาโฆษณาทุกวัน

ถ้าดูเพิลินๆ เหมือนจะโอเคว่ามีความสำเร็จระดับหนึ่ง

แต่เราต้องไม่ลืมว่าทุกคนนโยบาย ไม่ว่าจะนโยบายที่ดีหรือไม่จะต้องมี loser

ปัญหาคนเหล่านี้คือใคร แล้วจะจัดการกับเขาอย่างไร เราก็คงเห็นว่า หากมีการออกมาตรการเข้มข้นคนที่ไปกับมาตรการนี้ไม่ได้ คนที่ได้รับผลกระทบจากมาตรการเหล่านี้มีจำนวนมาก

ฉะนั้น หน้าที่ของ "ปรัชญา" คือ การกลับไปสู่การทำห้องทดลองทางความคิด ย้อนกลับไปพูด ตั้งแต่เรื่องเบสิก ตั้งคำถามพื้นฐานหน้าที่ของรัฐ รวมถึงสถานะหรือนัยยะในการจัดระบบสุขภาพ-สวัสดิการทางสาธารณสุข ขอบเขตที่แท้จริงคืออะไร?

เมื่อมองสาเหตุของการมีรัฐ คือคุณจะต้องดูแลสุขทุกข์ของประชาชน

ถ้าสนใจแต่เรื่องตัวเลขสุขภาพอย่างเดียว เอาสุขภาพตั้ง เป็นเป้าหมาย คนอื่นหรือผลกระทบที่เกิดขึ้นตามมา เช่น เรื่องคุณค่า-ความสัมพันธ์-เศรษฐกิจชีวิตความเป็นอยู่จะต้องได้รับผลกระทบ เหล่านี้ไม่เกี่ยวกับสุขภาพ ก็จะถูกละเลย

เราก็เลยเห็นความไม่ยุติธรรมในการแบ่งสรรประสิทธิภาพของการบริหาร

คำถามที่ผมจะมีต่อ เรื่องเหล่านี้ก็คือว่ายุทธศาสตร์ทั้งหมดนี้ ไม่มีใครห้ามให้มีเพียงแค่อยุทธศาสตร์เดียว ปัญหาของรัฐ ณ ตอนนั้นคือโรคระบาด คุณจะมีแผนการในการจัดการควบคุม

ตัวเลขก็ทำไป แต่ทำไมคุณไม่มีแผนยุทธศาสตร์ที่จะมี War room ลดความรุนแรงของผลกระทบที่เกิดจากนโยบายที่คุณเป็นเจ้าของอยู่

ทำไมคุณไม่มียุทธศาสตร์ที่ชัดเจนว่าจะเยียวยาในวอร์รูมชุดที่มีหมอทวิตลึบ วิษณุโยธิน ก็เป็นเรื่องหนึ่ง

การที่จะมีอีควอร์รูมหนึ่ง เอาตัวเลขมาโชว์ว่าเราได้ช่วยคนที่ไม่สามารถเข้าถึงเงิน 5,000 บาทได้อย่างไรบ้าง วันนี้ช่วยได้กี่คน ตัวเลขข้ออ้างเรียนลดลงวันละกี่ราย

ถ้ามันมีอีควอร์รูมหนึ่ง โดยทำคู่ขนานไปก็ได้มีใช้หรือ คุณไม่จำเป็นต้องมีแผนยุทธศาสตร์เดียว เพราะปัญหามันไม่ได้มีแค่เรื่องโรคเพียงแค่นั้น

สัปดาห์ก่อน ทางสมาคมปรัชญาและศาสนามีการจัดเสวนาเรื่องโควิด อ.ชาญณรงค์ บุญหนุน หนึ่งในอาจารย์ที่ไปร่วมเสวนา ได้พูดเรื่องหนึ่งและผมนำมาคิดต่อ คือว่าบทบัญญัติในพระธรรมวินัยของพุทธศาสนานับเมื่อข้อหนึ่ง คือเรื่องวินัยการเข้าห้องน้ำ

พระพุทธรเจ้าวางวินัยไว้อย่างนี้ว่า จะเอาลำดับอาวุโสมาเป็นเกณฑ์ตัดสินว่าใครจะเข้าห้องน้ำก่อนไม่ได้

คำถามคือ แล้วจะใช้เกณฑ์อะไร ผมมาคิดต่อว่าเรื่องของความจำเป็นความเร่งด่วนของแต่ละบุคคลมาเป็นมาตรฐานได้หรือไม่

ซึ่งในที่สุดมันก็จะไปโยงกับทฤษฎีความยุติธรรม (ซึ่งจะกล่าวในโอกาสต่อไปสามารถตามอ่านตัวเต็มได้ที่ www.matichonweekly.com)

ที่สำคัญมีพุทธพจน์หนึ่ง ที่พระพุทธรเจ้าทรงตรัสเอาไว้ทำนองว่า ความทิวเป็นโรคร้ายยิ่ง อันเนื่องจากทรงเสด็จไปที่ต่างๆ พระพุทธรเจ้าพบคนทิว ต้องรักษาอาการทิวให้หายก่อน ให้คลายทุกข์ก่อน แล้วเรื่องอื่นมาทีหลัง

ฉะนั้น จึงกลับมาที่เงินเยียวยา 5,000 บาท ที่รัฐบาลแจกจ่าย จึงต้องพิจารณาความจำเป็นเร่งด่วนที่รัฐจะต้องให้ความสำคัญก่อน สำหรับคนที่ทิวทิวต้องแจกให้ได้มากที่สุด

แต่คำถามที่รัฐบาลถูกตั้งข้อสงสัยจากสังคมคือการแจกจ่ายมีประสิทธิภาพโดยมีการคัดกรอง

คำถามสำคัญคือว่า มันใช้สิ่งที่จะต้องโพกัศหรือไมป็นช่วงเวลาทีคนลำบากและห้องทิว ●